

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

КОЛОСОВА СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

УДК 378.011.3 – 051:005.322

**ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Переяслав-Хмельницький – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Українській інженерно-педагогічній академії (м. Харків), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
СТЕПАНЕЦЬ Іван Олексійович,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради,
проректор з науково-педагогічної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
БІДА Олена Анатоліївна,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
професор кафедри початкової освіти;

кандидат педагогічних наук, доцент
ПІСОЦЬКА Леоніда Станіславівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
декан факультету дошкільної освіти.

Захист відбудеться «3» листопада 2017 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 27.053.03 в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» за адресою: 08401, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30, зала імені В. О. Сухомлинського.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (08401, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30).

Автореферат розісланий «3» жовтня 2017 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. П. Онищенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливу роль в оновленні системи освіти України відіграє педагог, оскільки її модернізація значною мірою залежить від освіченості, інтелекту, таланту, творчості, вміння будувати якісний педагогічний процес.

У вихідних концептуальних положеннях щодо професійної підготовки майбутніх вихователів, закладених у законах «Про вищу освіту» (2014 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2013 р.), Проектом Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 рр. та інших державних документах, акцентовано увагу на пріоритетності компетентнісного підходу до освіти. Безперечні переваги цього підходу вже визнано в освітніх системах економічно розвинутих країн, адже саме наявність компетентностей дозволяє особистості, зокрема майбутньому вихователю, практично оперувати здобутими знаннями, творчо застосовувати їх у професійній діяльності.

Сучасні соціокультурні й економіко-правові вимоги до системи освіти актуалізують завдання, вирішення яких під силу лише професіоналам з розвинутою діловою ініціативою, здатністю до емпатії, сформованим інноваційним мисленням, спроможним здійснювати вплив на тих, хто їх оточує, готових створювати здорову психологічну обстановку, забезпечувати атмосферу довіри, толерантності, взаємоповаги тощо. Як наслідок, стиль професійної діяльності, зокрема вихователя дітей дошкільного віку, набуває властивостей одного з основних ресурсів, що забезпечує як соціальний престиж і успішність функціонування національної системи освіти в цілому, так і конкретного дошкільного навчального закладу. Це, у свою чергу, викликає необхідність такої професійної цілеспрямованої підготовки майбутнього вихователя дітей дошкільного віку, що передбачає формування його індивідуального стилю педагогічної діяльності як умови успішності професійної діяльності.

Питання визначення сутності та складових індивідуального стилю професійної діяльності працівників у галузі освіти знайшли своє відображення в працях С. Вершловського, В. Загвязинського, Л. Лесохіної, Л. Макарової, Л. Подимової, Н. Хіконової та ін. А також дане питання було предметом дослідження і сучасних вчених І. Вохмяніна, Ж. Ковалів, О. Кузнецова, І. Цар та ін.

Окремі аспекти проблеми формування професійно-педагогічної індивідуальності, індивідуального стилю професійної діяльності певною мірою висвітлено науковцями, які досліджували психологію індивідуальності (Б. Ананьєв, В. Мерлін, Є. Рогов, С. Рубінштейн та ін.); особливості становлення «Я – концепції особистості» (Р. Бернс, А. Маслоу, К. Роджерс) та професійного образу «Я – педагога» (І. Бех, М. Варбан, М. Зубкова, О. Чебикін та ін.); закономірності становлення педагогічної майстерності освітянських кадрів та формування професійно важливих якостей майбутніх організаторів освіти (І. Зязюн, Я. Коломинський, К. Кузьміна, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Р. Хмелюк та ін.).

Необхідно зазначити, що з-поміж значної кількості наукових досліджень недостатньо праць, у яких би комплексно і достатньо глибоко розглядалася проблема формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки. Важливість досліджуваної проблеми

підтверджується й низкою виявлених суперечностей у процесі аналізу теоретичних напрацювань та досвіду функціонування дошкільних навчальних закладів, а саме:

- потребою в модернізації системи дошкільної освіти на інноваційних засадах та недостатнім рівнем готовності, зокрема вихователів дошкільних навчальних закладів до її забезпечення;
- між усвідомленням важливості вирішення завдань підготовки майбутніх вихователів та недостатнім їх відтворенням у змісті професійної педагогічної освіти;
- між потребою педагогічних навчальних закладів у науково-методичному забезпеченні розв'язування проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователів дітей дошкільного віку та наявним станом вирішення цієї проблеми в психолого-педагогічній науці і практиці, що знижує рівень їх професійної підготовки.

Актуальність, виявлені суперечності, недостатній рівень теоретичної й практичної розробленості зазначеної проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою частиною наукової теми «Організаційно-методологічні засади підготовки педагога для сучасного навчального закладу XXI століття у контексті інтеграції України в європейський простір» Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протокол № 1 від 29.08.2013 р.).

Тему дисертації затверджено вченою радою Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 6 від 29.01.2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 28.05.2013 р.).

Мета дослідження – виявити ефективність упровадження розробленої та науково обґрунтованої технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку щодо підвищення якості їхньої професійної підготовки.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу наукових джерел розкрити сутність поняття «індивідуальний стиль професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку».

2. Проаналізувати чинники та визначити методологічні підходи до формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки.

3. Теоретично обґрунтувати технологію формування індивідуального стилю професійної діяльності в процесі фахової підготовки вихователів дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах та здійснити перевірку її ефективності в процесі педагогічного експерименту.

4. Уточнити критерії, показники та рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності вихователів дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вихователя дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – технологія формування індивідуального стилю професійної діяльності в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в процесі фахової підготовки.

Методи дослідження – *теоретичні*: аналіз наукової та навчально-методичної літератури для порівняння та зіставлення різних підходів до обраної проблеми; визначення понятійного апарату; *прогностичні* для науково-теоретичного обґрунтування технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку; *емпіричні*: спостереження, анкетування, опитування, метод експертних оцінок, вивчення продуктів навчально-пізнавальної діяльності студентів, тестування для визначення рівня сформованості індивідуального стилю професійної діяльності; *педагогічний експеримент* для виявлення ефективності розробленої технології формування індивідуального стилю професійної діяльності в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку; *методи математичної статистики* для кількісного та якісного аналізу емпіричних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів:

– *вперше* визначено та обґрунтовано сутність поняття «індивідуальний стиль професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку» (*сукупність спеціальних професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, індивідуально-типологічних особливостей соціально-психологічної взаємодії вихователя і дітей дошкільного віку, психолого-педагогічних здібностей, що обумовлюють індивідуальну стратегію й тактику організації педагогічної діяльності (визначення мети, системи способів, технологій, характеру взаємодії з суб'єктами навчально-виховного процесу) у процесі професійної підготовки та навчально-виховної діяльності*); обґрунтовано та експериментально перевірено технологію формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку, якою передбачається врахування зовнішніх і внутрішніх ресурсних можливостей особистості в процесі реалізації мотиваційно-ціннісного, організаційно-підготовчого, змістовно-процесуального, рефлексивно-корективного етапів процесу формування досліджуваного феномену; виявлено й обґрунтовано найбільш ефективні індивідуальні стилі професійної діяльності вихователя та умови їх формування (*емоційно-пізнавальний, емоційно-методичний, креативно-рефлексивний, креативно-індивідуальний*);

– *уточнено* компоненти (*мотиваційний, когнітивно-гносеологічний, рефлексивно-корекційний, креативний*), критерії (*мотиваційно-особистісний, когнітивний, рефлексивно-корекційний, інноваційно-орієнтований*), показники та рівні (*інтуїтивно-адаптаційний, імітаційно-модифікаційний, креативно-моделюючий*) індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; сутність понять: «стиль», «імідж», «стиль професійної діяльності», «індивідуальний стиль професійної діяльності»;

– *подальшого розвитку* набули форми, методи і засоби реалізації основних етапів здійснення технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці спецкурсу «Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього

вихователя» та методичних рекомендацій до його викладання; характеристики рівнів сформованості досліджуваного феномена; визначенні методичних рекомендацій до застосування форм і методів формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в процесі фахової підготовки; апробації технології формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователів дітей дошкільного віку, що надає можливість її широкого застосування в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері дошкільної освіти.

Матеріали дисертації можуть бути використані у вищих педагогічних навчальних закладах під час вивчення навчальних дисциплін: «Дошкільна педагогіка», «Педагогічна майстерність», «Вступ до спеціальності», «Психолого-педагогічний практикум», «Тренінг комунікативності» тощо. Основні положення та висновки дисертації можуть бути застосовані в професійній підготовці майбутніх працівників дошкільної й освітньої сфер, системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-13/214 від 24.02.2017 р.), Красноградського коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 45 від 28.02.2017 р.), Балаклійської філії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/26 від 03.03.2017 р.).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях різних рівнів: *міжнародних* – «Стратегія якості в промисловості и образовании» (Варна, 02–03.06.2016 р., форма участі – заочна), «Забезпечення якості підготовки майбутніх бакалаврів дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій» (Хмельницький, 02.10.2015 р., форма участі – очна), «Нове у педагогіці та психології сучасного світу» (Львів, 28-29.2014 р., форма участі – заочна), «Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті» (Дрогобич, 19-20.11.2015 р., форма участі – очна), «Модернізація педагогічної освіти: виклики XXI століття» (Київ, 28.01.2016 р., форма участі – очна), «Инновационные процессы в образовании: стратегия, теория и практика развития» (Єкатеринбург, 11–14.11.2013 р., форма участі – заочна); *всеукраїнській* – «Актуальні питання методики навчання як чинника підвищення якості професійної підготовки фахівців у вищій школі» (Харків, 11.11.2015 р., форма участі – очна); *регіональних* – «Актуальні проблеми дошкільної освіти» (Харків, 11.03.2015 р., форма участі – очна), «Актуальні проблеми дошкільної освіти» (Харків, 03.04.2017 р., форма участі – очна).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 17 одноосібних наукових працях, серед них: 1 навчально-методичний посібник, 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 1 – у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз, 8 тез у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (268 найменувань) та 4 додатків на 27

сторінках. Загальний обсяг дисертації – 263 сторінки, із них 234 сторінки основного тексту. Робота містить 25 таблиць, 6 рисунків на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір, ступінь розробленості обраної теми дисертації, її актуальність; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання; розкрито наукову новизну й практичне значення роботи; наведено відомості про апробацію й упровадження результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі – **«Теоретичні засади формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку»** – на підставі аналізу і синтезу історично-педагогічної літератури розкрито поняття «стиль» у різні історичні періоди; розглянуто проблему формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователя у філософії, психології та педагогії.

З'ясовано, що формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього педагога пов'язано з професійним іміджем, який слугує основою для його становлення.

Вивчення індивідуальних стилів професійної діяльності здійснювалося у процесі дослідження особливостей психологічних процесів нервової системи та формування іміджу педагога. Це дало можливість встановити, що саме педагогічні здібності майбутніх вихователів (*здатність розуміти дитину, сприймати її внутрішній світ, відчувати психологічний стан, творчий склад мислення, комунікативність та організованість*) впливають на формування спеціальних професійних умінь, визначають їх індивідуальний стиль професійної діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури (*А. Кононко, К. Крутий, Г. Почепцов, В. Шепель*) засвідчує, що питання формування індивідуального стилю діяльності педагога розглядаються при дослідженні проблем індивідуального іміджу майбутнього вчителя, вихователя як *готовності і здатності педагога до саморозвитку та самопрезентації, виявлення вміння гармонійно поєднувати особистісні якості з професійними*. Системне узагальнення результатів психолого-педагогічних досліджень дозволило розглянути співвідношення і взаємозв'язок формування іміджу педагога та індивідуального стилю педагогічної діяльності, відповідно як засіб і шлях, можливість і потенціал діяльності, потреби та завдання, що зумовлюються конкретним фахом, зокрема у сфері дошкільної освіти.

Узагальнений аналіз психолого-педагогічних теорій (*Н. Кузьміна, С. Кулачківська, М. Кухарев, Г. Люблінська, А. Макаренко, А. Щербаков*) визначив, що поняття «стиль» вживають як поняття «педагогічна майстерність», яке розглядається як *комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності*. З'ясовано, що від рівня оволодіння педагогічної майстерності педагога, значною мірою залежить сформованість індивідуального стилю професійної діяльності вихователя.

У другому розділі – **«Моделювання технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку»** – визначено особливості формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователя; розкрито поняття «індивідуальний стиль

професійної діяльності майбутнього вихователя»; охарактеризовано ресурсний підхід до формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку; розроблено модель технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя.

Встановлено, що ефективність формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователя дошкільних навчальних закладів залежить від особистісних та професійних якостей, сформованості професійних умінь та здібностей, культури спілкування та поведінки педагога.

У дослідженні під індивідуальним стилем професійної діяльності майбутнього вихователя *розуміємо сукупність спеціальних професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, індивідуально-типологічних особливостей соціально-психологічної взаємодії вихователя і дітей дошкільного віку, психолого-педагогічних здібностей, що обумовлюють індивідуальну стратегію й тактику організації педагогічної діяльності (визначення мети, системи способів, технологій, характеру взаємодії з суб'єктами навчально-виховного процесу) у процесі професійної підготовки та навчально-виховної діяльності.*

Аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних психологів, педагогів (*Е. Голубєва, Н. Ліфанова, В. Небиліцина, В. Сластьонін, Б. Теплов*) дозволив охарактеризувати вплив педагогічних здібностей та темпераменту на формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя.

Схарактеризовано ресурсний підхід до формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя, як потенціалу реалізації комплексу зовнішніх та внутрішніх ресурсів майбутнього вихователя. Встановлено, що формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя передбачає визначення та активізацію його особистісних ресурсів (*потенціалів*): зовнішніх (*засоби і умови*) та внутрішніх індивідуальних ресурсів, а саме різних видів індивідуального потенціалу (*комунікативного, інтелектуального, ціннісного, творчого, художньої-естетичного, емоційного, духовно-морального*). У результаті проведеного наукового пошуку з'ясовано, що причинами, які перешкоджають формуванню індивідуального стилю професійної діяльності вихователя дошкільних навчальних закладів є відсутність мотивації до його формування, недостатній рівень оволодіння педагогічною майстерністю, низький рівень самоосвіти, творчого потенціалу, саморозвитку педагога. Доведено необхідність формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователя дошкільних навчальних закладів шляхом розробки його технології. Педагогічна технологія розглядається як *системний, концептуальний, нормативний, варіативний опис діяльності педагога та студента, спрямований на досягнення педагогічної мети (Г. Селевко)*. З урахуванням наукових позицій ряду науковців (*В. Беспалько, В. Євдокимов, М. Кларін, І. Прокопенко, В. Сластьонін та ін.*) у дослідженні запропоновано модель технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки, що оптимально враховує всі рівні змістовної регуляції діяльності студентів, взаємозв'язок складових елементів, послідовність дій щодо формування дослідженого феномену (рис. 1).

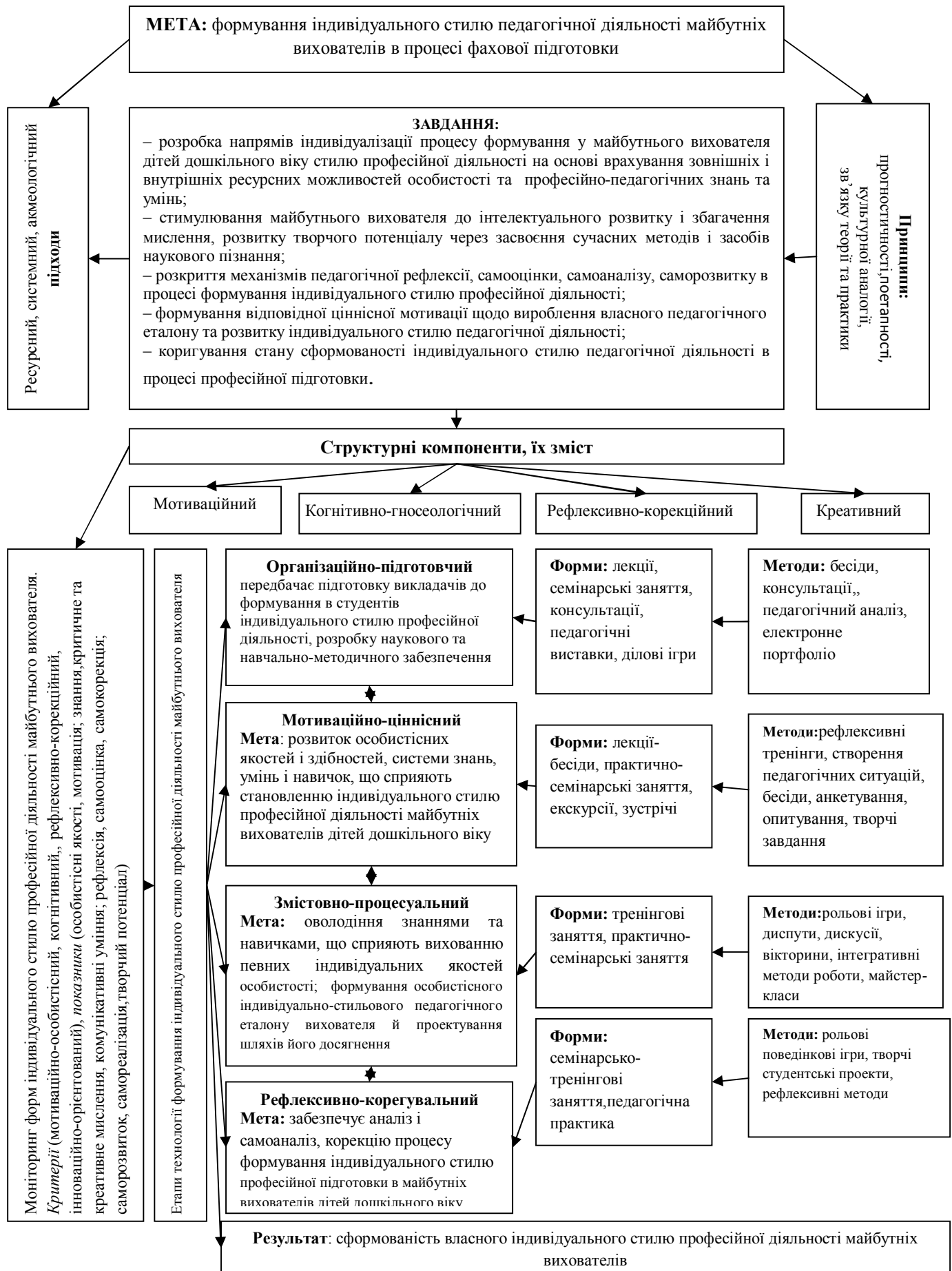

Рис. 1. Модель технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя.

Змодельована педагогічна технологія містить мету, завдання, принципи формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки.

Мета технології полягає у підвищенні ефективності формування індивідуального стилю педагогічної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки.

Для досягнення мети визначені такі завдання формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутніх вихователів, що полягають у:

- розробці напрямів індивідуалізації процесу формування у майбутнього вихователя дітей дошкільного віку стилю професійної діяльності на основі врахування зовнішніх і внутрішніх ресурсних можливостей особистості та професійно-педагогічних знань і вмінь;

- стимулюванні майбутнього вихователя до інтелектуального розвитку та збагаченні мислення, розвитку творчого потенціалу через засвоєння сучасних методів і засобів наукового пізнання;

- розкритті механізмів педагогічної рефлексії, самооцінки, самоаналізу, саморозвитку в процесі формування індивідуального стилю професійної діяльності;

- формуванні відповідної ціннісної мотивації щодо вироблення власного педагогічного еталону та розвитку індивідуального стилю педагогічної діяльності;

- коригуванні стану сформованості індивідуального стилю педагогічної діяльності в процесі професійної підготовки.

Концептуальну основу моделі складають ресурсний, системний та акмеологічний підходи. Встановлено, що провідним у сукупності зазначених підходів обрано ресурсний підхід, який орієнтований на пошук і розвиток потенціальних можливостей особистості та передбачає врахування індивідуальних особливостей вихователя, його потенціалу, внутрішніх та зовнішніх ресурсних можливостей.

Визначено принципи *прогностичності, поетапності, культурної аналогії, зв'язку теорії та практики*, що нормують процес професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

У моделі технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя враховані компоненти досліджуваного феномена (*мотиваційний, когнітивно-гносеологічний, рефлексивно-корекційний, креативний*), етапи формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (*організаційно-підготовчий, мотиваційно-ціннісний, змістовно-процесуальний, рефлексивно-корегувальний*).

Сформованість індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя згідно з моделлю технології його формування у роботі з дошкільниками здійснювався на підставі низки критеріїв та показників:

- *мотиваційно-особистісного*: наявність мотивації до формування індивідуального стилю педагогічної діяльності, наявність внутрішньої потреби до здійснення педагогічної діяльності, рефлексії й елементів творчості;

- *когнітивного*: наявність теоретичних знань основ педагогічної взаємодії, вміння аналізувати педагогічні ситуації, здатність до гнучкого та продуктивного мислення;

- *рефлексивно-корекційного*: оволодіння рефлексивними вміннями та уміннями самооцінки, сформованість самодіагностичних умінь щодо оцінки рівня власного індивідуального стилю; ступінь оволодіння корекційними вміннями щодо рівня сформованості власного індивідуального стилю;

- *інноваційно-орієнтованого*, що забезпечувався наступними показниками: новаторство, що реалізується у пошуку нових методів, прийомів здійснення власної діяльності, у розробці своїх методичних модифікацій, у власному педагогічному внеску; творчим потенціалом, що проявляється у багатій фантазії, наявності образного мислення, творчих ідей, які дозволяють приймати оригінальні рішення педагогічних ситуацій та креативно організовувати навчальний процес; педагогічна інтуїція, що допомагає відчувати специфіку педагогічних взаємовідносин, формулювати гіпотези своєї діяльності, передбачати її результативність.

Організаційно-методичним інструментарієм технології стали такі форми як лекції, практичні, семінарські, тренінгові заняття, педагогічні виставки, екскурсії, педагогічна практика і методи: рольові та ділові ігри, диспути, дискусії, електронне портфоліо, вікторини, творчі студентські проекти, бесіди, консультації, анкетування, опитування, творчі завдання, майстер-класи та різні рефлексивні методи.

Важливим складником розробленої моделі став *педагогічний моніторинг*, який виконував низку важливих функцій, що зумовлюють підвищення ефективності формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки, а саме: інформаційну, формувальну, корекційну, системоутворювальну, прогностичну.

У межах технології були розроблені методичні рекомендації до спецкурсу «*Формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутнього вихователя*», які містять науково-методичні положення, що складають основу теорії та практики індивідуалізації професійної підготовки майбутнього вихователя щодо формування його індивідуального стилю професійної діяльності.

Отже, науково-обґрунтована розроблена модель формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя стала основною для експериментального етапу дослідження.

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку»** – здійснено діагностику сформованості індивідуального стилю майбутнього вихователя у процесі професійної педагогічної підготовки; розкрито основні питання організації та проведення педагогічного експерименту; доведено ефективність запропонованої технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів.

Загалом різними видами дослідницької роботи щодо розробки та технології формування індивідуального стилю професійної діяльності в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку було охоплено 72 викладачі та 315 студентів Харківського й Красноградського коледжів та Балаклійської філії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Безпосередньо на констатувальному, формувальному й контрольному етапах експериментального дослідження було задіяні 159 студентів вищезазначених закладів. До експериментальних груп (Е1, Е2, Е3) увійшло 93 особи, до контрольних (К1, К2) – 66 осіб.

З метою упровадження технології формування індивідуального стилю педагогічної діяльності було обрано навчальні дисципліни в процесі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, зміст яких якнайбільше відповідав проблематиці та напрямам дослідження: дисципліни професійної підготовки (*«Дошкільна педагогіка», «Дитяча психологія», «Психолого-педагогічний практикум», «Вступ до спеціальності з основами педагогічної майстерності»*) та практичної підготовки (*ознайомлювальна практика та практика в групах раннього віку, показові та пробні заняття в ДНЗ, літня практика в ДНЗ, педагогічні технології в дошкільній освіті, переддипломна зі спеціальності «Вихователь дітей дошкільного віку»*).

Для викладачів було проведено обговорення проблем формування індивідуального стилю, знайомство з новітньою методичною літературою з проблематики дослідження, сумісне планування інтегрованих занять.

Технологія формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя впроваджувалася у відповідності з виділеними етапами.

На *організаційно-підготовчому етапі* здійснювалась підготовка викладачів до процесу формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку (*оволодіння викладачами методикою відповідної підготовки студентів; інструктування і консультування педагогів щодо мети, змісту, термінів, форм звіту, перевірки; створення сприятливих умов для роботи*). Було визначено головні функціональні завдання викладача, що пов'язані з формуванням індивідуального стилю професійної діяльності студентів: проектування тактичних цілей і завдань у роботі з майбутніми фахівцями; науковий підхід до планування всіх видів навчальної і позааудиторної діяльності студентів; консультації та поради щодо обміну досвідом педагогічної майстерності; індивідуалізація роботи з урахуванням особливостей студента (*його нахилів, інтересів, рівня професійної спрямованості, характерологічних особливостей тощо*); координація педагогічних вимог викладачів, виховання професійної спрямованості кожного студента через усі види колективної діяльності; сукупність професійно-педагогічних знань і вмій, необхідних викладачу для успішного формування індивідуального стилю професійної діяльності студентів.

На *мотиваційно-ціннісному етапі* зі студентами проходились лекції-бесіди з тем: *«Генеza індивідуального стилю педагогічної діяльності», «Педагогічна майстерність вихователя як складова індивідуального стилю професійної діяльності», «Творчий потенціал та креативність педагога як запорука професіоналізму», «Культура професійного спілкування як невід'ємна частина індивідуального стилю педагогічної діяльності», «Психологічна культура як ефективний шлях особистісного зростання вихователя», «Казкотерапія – інструмент підвищення психологічної культури педагога», «Мовленнєвий етикет у педагогічному спілкуванні», «Створення позитивного іміджу як складника професійного успіху вихователя», «Норми етикетної поведінки вихователя» тощо.*

На змістовно-процесуальному етапі ефективно використовувалися семінарські заняття психолого-педагогічного циклу, різні форми та методи під час проходження педагогічної практики, кураторські години, робота в психологічній групі «Творчий пошук». Цей етап передбачав формування власного еталона індивідуального стилю професійної діяльності вихователя, був спрямований на усвідомлення та прийняття студентами індивідуального стилю професійної діяльності як провідної характеристики сучасного вихователя, створення (на основі вивчення та аналізу індивідуальних можливостей і здібностей) власного еталона індивідуальної професійної діяльності та вибору шляхів його досягнення.

Заняття відбувались в експериментальних групах у вигляді проблемних міні-лекцій, комплексних занять, навчальних ігор (рольових, творчих, імітаційних, сюжетних, сюжетно-рольових, ділових, дидактичних), бесід, обговорень, порівнювань, а також тренінгових занять, підготовлених за ініціативою студентів («Я – справжній вихователь», «Ідеальний імідж сучасного вихователя», «Моє сучасне заняття для дошкільнят» тощо). У практиці роботи широко використовувалися технології активного навчання (метод мозкового штурму, ігрове проектування, імітаційні та ділові ігри, метод синектики, метод асоціацій); ділові ігри («Проблемні ситуації професійно-педагогічної комунікації», «Конкурс «Вихователь року», «Засідання методичної ради дошкільного навчального закладу»); творчі ігри («Театр дошкільного навчального закладу»; «День відкритих дверей»); рольова гра, що проводилась з метою привчання студентів до порівняльного моделювання поведінки і професійної діяльності; творчі вправи («Емпатійність – вміння співчувати», «Створення візуального образу вихователя», «Педагогічна імпровізація», «Самооцінка та формування іміджу вихователя», «Галерея слави», «Взаємна презентація», «Карта моїх цілей»); бесіди («Стиль професійно-педагогічного спілкування у встановленні контакту між вихователем і дітьми», «Вплив індивідуального стилю особистості на вибір одягу та манери його носіння», «Використання науки про колір – шлях створення успішного іміджу вихователя»; обговорення («Відображення характеру та темпераменту особистості у кольорах», «Створення емоційного клімату під час занять в дошкільному навчальному закладі»); диспути («Чи маю я власний індивідуальний стиль?», «Професійне самовигорання вихователя. Чи можливо цьому запобігти?», «Дрес-код сучасного вихователя», «Правила поведінкового етикету вихователя»); вікторини («Загальні та професійно-педагогічні норми етикету», «Зовнішній вигляд вихователя як відображення рівня загальної та професійно-педагогічної культури»); іміджеві тренінги («Самопрезентація вихователя», «Стильове розмаїття зовнішнього образу вихователя», «Ораторська майстерність вихователя як засіб всебічного розвитку дошкільника»).

На рефлексивно-корегувальному етапі було розроблено низку проблемних ситуацій і педагогічних завдань, розв'язання яких вимагало визначення з позицій вихователя та дошкільників – моделювання процесу професійно-педагогічного спілкування, проблемних ситуацій: публічного виступу, під час проведення занять в дошкільному навчальному закладі, лекційної діяльності, круглих столів, виставок, свят тощо. Було повторно застосовано діагностичний комплекс для визначення результатів підсумкового зрізу експерименту. Такі завдання, що вимагали

практичного застосування отриманих знань та умінь, пропонувалися студентам експериментальних груп у ході практичних занять дисциплін теоретичної та практичної підготовки перед виходом їх на педагогічну практику.

Були визначені методики діагностики досліджуваного феномена для кожного компонента технології, а саме: для мотиваційно-особистісного – методика *«Визначення інтересу та мотивації до формування власного індивідуального стилю професійної діяльності»* (авторська розробка) та анкета для визначення системи педагогічних цінностей та пріоритетів; для когнітивного – аналіз якості професійних та фахових знань і вмінь (вимірювання навчальної успішності майбутніх вихователів за усередненим балом оцінки знань та вмінь студентів з предметів професійно-педагогічного циклу) та методика діагностики схильності до певного стилю професійної діяльності О. Маркової та О. Никонової; для рефлексивно-корекційного – методика визначення рівня сформованості педагогічної рефлексії О. Калашнікової; для інноваційно-орієнтованого – опитування *«Самоаналіз сформованості педагогічних здібностей, професійних якостей та індивідуальних властивостей майбутнього вихователя»*.

Використання зазначених методик надало можливість розглянути у динаміці результати процесу формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів.

На цьому етапі відбувалося вироблення студентами експериментальних груп певної професійної рольової поведінки згідно з власним педагогічним еталоном, особистим прагненням, можливостями та певним суспільним сподіванням завдяки проведенню таких заходів: спостереження та обговорювання результатів реалізації різних форм професійно-педагогічної діяльності у ході педагогічної практики з акцентуванням уваги на проявах індивідуально-стильової поведінки; рольові поведінкові ігри, елементи тренінгів, що дозволяють скоригувати небажані прояви індивідуально-стильової поведінки та педагогічні помилки студентів, різноманітні педагогічні ситуації; тестування та анкетування з метою самооцінки власного індивідуального стилю професійної діяльності; оцінка та самооцінка, обговорення здобутих результатів; творче есе (*«Позитивні та негативні риси мого власного індивідуального стилю професійної діяльності»*); диспути (*«Переваги мого індивідуального стилю професійної діяльності»*); творчі рольові та поведінкові ігри (*«Мій власний етичний кодекс вихователя»*); творчі студентські проекти (*«Педагогічні заходи під час літньої педагогічної практики»*, *«Індивідуальний стиль професійної діяльності А. Макаренка»*, *«Мій власний імідж під час проведення занять в дошкільному навчальному закладі»*), виставка майстрів з педагогічної майстерності та ін.

У ході реалізації цього етапу в майбутніх вихователів відбувалося формування прагнення до стильового самовираження та педагогічної самовдоскональності у професійно-педагогічній діяльності; розвиток комплексу умінь та навичок щодо формування індивідуального стилю професійної діяльності в умовах педагогічної практики у дошкільному навчальному закладі; умінь самодіагностики і самоаналізу, навичок самокорекції та педагогічної рефлексії, адекватної системи власних та загально-педагогічних цінностей, прогнозування свого подальшого й особистісного розвитку.

Узагальнені результати експериментально-дослідної роботи довели її результативність. Після формувального експерименту в експериментальних групах низький рівень сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку скоротився від 23,30% до 6,70%, а середній і високий зросли відповідно – від 26,70% до 32,70%, від 50% до 60,60% (рис. 2).

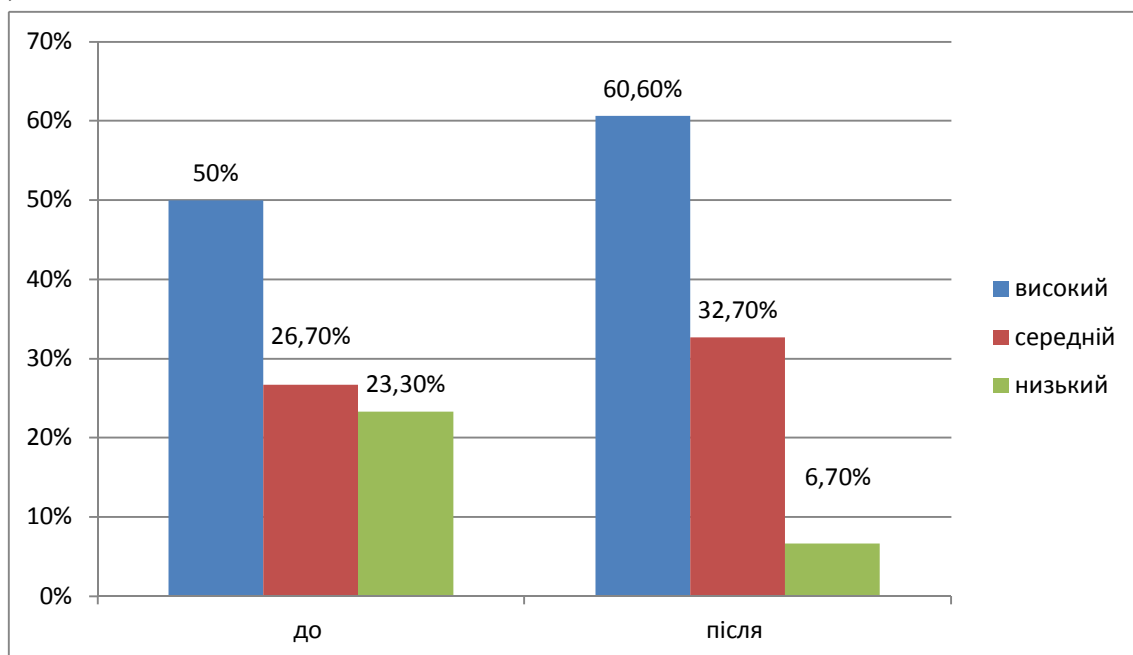

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів у експериментальних групах.

У контрольних групах дані за високим рівнем змінилися відповідно від 45,43% до 45,20%, за середнім рівнем – від 36,34% до 36,40%, а низький відповідно – від 18,23% до 18,40% (рис. 3).

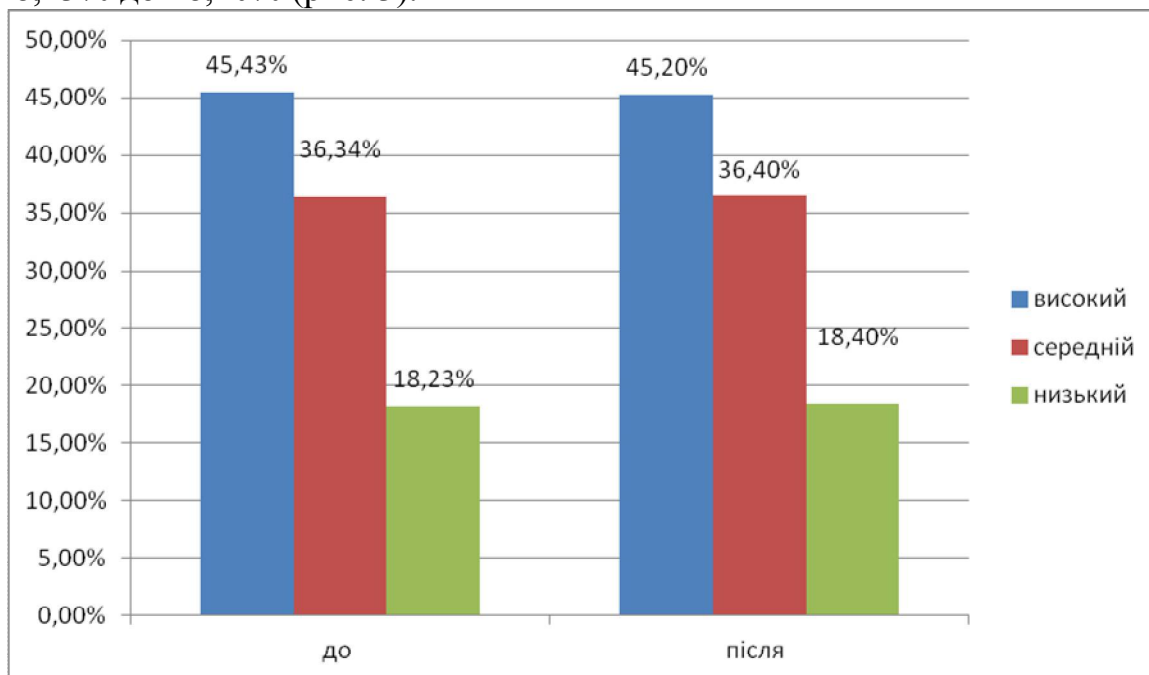

Рис. 3. Динаміка рівнів сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів у контрольних групах.

В експериментальних групах різниця між першим і другим вимірами в низькому рівні скоротилась на 16,60%, зросли показники у середньому на 6,00%, у високому – 10,60%. У контрольній групі різниця між першим і другим вимірами в низькому рівні дорівнювала 0,17%, у середньому рівні – 0,06%, у високому – 0,23%.

Позитивна динаміка формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів підтверджена результатами контрольного зрізу з використанням статистичних методів та порівняльного аналізу. За допомогою метода математичної статистики (критерія χ^2) підтверджено достовірність отриманих експериментальних результатів. Критерій показав вірогідність гіпотез про розходження в групах (експериментальних і контрольних) для вірогідного рівня 0,05 для всіх критеріїв та показників. Узагальнюючи дані експериментального дослідження, можемо стверджувати про позитивну динаміку сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя під час впровадження розробленої технології. Отримані результати свідчать про ефективність запропонованої технології. Критерій χ^2 (хі-квадрат) застосовували для порівняння розподілів спостережень двох сукупностей на основі вимірів за шкалою оцінювання у двох незалежних вибірках – експериментальній й контрольній.

Отже, проведена в рамках педагогічного експерименту робота дозволила констатувати позитивну динаміку сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів під час впровадження розробленої технології.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило сформулювати висновки відповідно до поставлених завдань:

1. На основі аналізу теоретичних джерел розкрито та обґрунтовано поняття «індивідуальний стиль професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку», під яким розуміємо сукупність професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, індивідуальних властивостей, психолого-педагогічних здібностей, що обумовлюють індивідуальну своєрідність застосування ним методів та прийомів у процесі фахової підготовки.

2. Проаналізовано чинники, що впливають на формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки, серед яких виділено темперамент, педагогічні здібності та педагогічне спілкування. Визначено ресурсний, системний та акмеологічний методологічні підходи до даної проблеми дослідження. Схарактеризовано ресурсний підхід як організаційно-педагогічне підґрунтя формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку в процесі фахової підготовки, оскільки передбачає врахування індивідуальних особливостей вихователя, його потенціалу, внутрішніх та зовнішніх ресурсних можливостей.

3. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки, яка передбачала: врахування особистісних

якостей та педагогічних здібностей майбутнього педагога, розвиток уміння визначати власну професійну позицію, спрямовувати свою діяльність на ефективну педагогічну взаємодію; спрямованість освітнього процесу на оволодіння психолого-педагогічними знаннями; стимулювання прагнення до саморозвитку і самокорекції власного індивідуального стилю професійної діяльності у студентів.

4. Виділено критерії та показники сформованості індивідуального стилю професійної діяльності вихователів дітей дошкільного віку, а саме:

- мотиваційно-особистісний, який передбачав наявність інтересу та мотивації до формування індивідуального стилю педагогічної діяльності, розвиток особистісних якостей, наявність внутрішньої потреби до здійснення педагогічної діяльності;

- когнітивний, який передбачав наявність теоретичних знань основ педагогічної взаємодії, вміння аналізувати педагогічні ситуації, здатність до гнучкого та продуктивного мислення, наявність комунікативних умінь.

- рефлексивно-корекційний: оволодіння рефлексивними вміннями та вміннями самооцінки, сформованість самодіагностичних умінь та оволодіння корекційними вміннями щодо рівня сформованості власного індивідуального стилю;

- інноваційно-орієнтований, який забезпечувався наступними показниками: новаторство, що реалізується у пошуку нових методів, прийомів здійснення власної діяльності, у розробці своїх методичних модифікацій, у власному педагогічному внеску; творчим потенціалом, що проявляється у багатій фантазії, наявності образного мислення, творчих ідей, які дозволяють приймати оригінальні педагогічних ситуацій та креативно організовувати навчальний процес; педагогічна інтуїція, що допомагає відчувати специфіку педагогічних взаємовідносин, формулювати гіпотези своєї діяльності, передбачати її результативність.

Згідно виділених критеріїв та показників порівняльний аналіз результатів, отриманих на контрольному етапі експериментальної роботи, підтвердив ефективність упровадженої технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки на основі ресурсного підходу.

У процесі експериментального запровадження науково обґрунтованої технології доведено її ефективність.

Результати контрольного етапу педагогічного експерименту показали, що в експериментальній групі кількісних показників студентів з низьким рівнем сформованості індивідуального стилю професійної діяльності за різними критеріями та показниками значно знизилась, а високого рівня досягли майже половина експериментованих. У студентів виявлено стійкий інтерес та мотивація до формування власного індивідуального стилю професійної діяльності, спостерігається здатність до створення успішного педагогічного іміджу. Студенти самостійно й глибоко аналізували свою навчальну і практичну діяльність, виявляли і конкретизували власні помилки і недоліки інших студентів-практикантів, володіли достатньою мірою навичками самокорекції. Збільшення студентів з високим рівнем сформованості професійних навичок, комунікаційних умінь, рівнем творчого потенціалу та педагогічної рефлексії в експериментальній групі є наслідком оволодіння певними прийомами саморегуляції стилю. У цих студентів посилилася

здатність до незалежності власної думки, впевненість у собі. Яскраво виявилися вміння студентів демонструвати креативне мислення. Майже однаковою мірою студенти-практиканти показали вміння генерувати оригінальні ідеї на основі розвитку індивідуальних властивостей та психолого-педагогічних здібностей під час проходження організаційно-методичної, психолого-педагогічної та виробничої педагогічної практики.

Проведене дослідження не претендує на остаточне й вичерпне розв'язання досліджуваної проблеми. Зокрема, подальшого вивчення потребують питання оптимізації організації освітньої діяльності та педагогічної практики, удосконалення навчально-методичного забезпечення (форм, методів, засобів) і педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчально-методичні посібники

1. Колосова С. В. Формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутнього вихователя : метод. рекомендації / Комунальний закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. обл. ради. Харків, 2017. 35 с.

Наукові статті у фахових виданнях

2. Сухорукова С. В. Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Наукові записки кафедри педагогіки: зб. наук. праць* / Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків, 2013. Вип. XXXII. С. 184-192.

3. Сухорукова С. В. Формування індивідуального іміджу вихователя дітей дошкільного віку. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2014. № 1 (22). С. 287-293.

4. Сухорукова С. В. Ресурсний підхід до формування індивідуального стилю майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2015. № 3. С. 65-70.

5. Сухорукова С. В. Технологія формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 29. С. 177-181.

6. Сухорукова С. В. Компоненти, критерії та показники технології формування індивідуального стилю професійної діяльності в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 2015. Вип. 11 (130). С. 138-141.

7. Колосова С. В. Характеристика індивідуальних стилів професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць*. 2017. Вип. № 1 (76). С. 75-83.

Наукові статті у зарубіжних виданнях

8. Сухорукова С. В. Розвиток педагогічних здібностей майбутнього вихователя як передумова формування його індивідуального стилю професійної діяльності. *Australian Journal of Education and Science*. 2015. № 2 (16). С. 466-472.

Наукові статті у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

9. Колосова С. В. Реалізація технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в процесі фахової підготовки. *Молодий вчений*. 2016. № 10 (37). С. 253-256. (наукометричні бази ScholarCoogle, OAJI, CiteFactor, Index Copernicus).

Наукові статті та тези доповідей у збірниках матеріалів конференцій

10. Сухорукова С. В. Педагогические условия формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих воспитателей детей дошкольного возраста. *Инновационные процессы в образовании: стратегия, теория и практика развития: материалы VI Всерос. науч.-практ. конф. (г. Екатеринбург, 11-14 ноября 2013 г.) / Рос. гос. профес.-пед. ун-т. Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2013. Т. II. С. 149-151.*

11. Сухорукова С. В. Психолого-педагогічні теорії формування індивідуального стилю професійної діяльності педагога. *Нове у педагогіці та психології сучасного світу: зб. тез наук. робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 28-29 листопада 2014 р.)*. Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2014. С. 32-34.

12. Сухорукова С. В. Вплив темпераменту на формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. *Актуальні проблеми дошкільної освіти: матеріали IV Відкритої наук.-практ. конф. (м. Харків, 11 березня 2015 р.) / КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2015. С. 102-105.*

13. Сухорукова С. В. Педагогічне спілкування як складова педагогічної майстерності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Забезпечення якісної підготовки майбутніх бакалаврів дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій: зб. матеріалів Міжнар. (заочної) наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 2 жовтня 2015 р.) / Хмельницька обл. рада, Хмельницька обл. держ. адміністрація, Хмельницька гуманітар.-пед. акад. Хмельницький: ХГПА, 2015. С. 291-294.*

14. Сухорукова С. В. Етапи формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Актуальні питання методики навчання як чинника підвищення якості професійної підготовки фахівців у вищій школі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11 листопада 2015 р.) / КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків: ФОП Шейніна О.В., 2015. С. 184-185.*

15. Сухорукова С. В. Педагогічна майстерність як основа формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя. *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (Ченстохова– Ужгород– Дрогобич, 19-20 листопада 2015 р.) / ред.-упоряд.: І. Зимомря, В. Ільницький. Ченстохова – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2015. С. 162-164.*

16. Сухорукова С. В. Генеза формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вихователя в історіографії. *Стратегія качества в*

промышленности и образовании: материалы XII Междунар. конф. (Болгария, г. Варна, 30 мая – 2 июня 2016 г.). Дніпро-Варна, 2016. С. 466-468.

17. Колосова С. В. Організаційно-підготовчий етап реалізації технології формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутніх вихователів. *Актуальні проблеми дошкільної освіти: матеріали VI Відкритої наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 квітня 2017 р.) / КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2017. С. 81-84.*

АНОТАЦІЇ

Колосова С. В. Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Переяслав-Хмельницький, 2017.

Дисертаційна робота є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки.

На основі аналізу джерел уточнено поняття «стиль», «стиль професійної діяльності», «індивідуальний стиль професійної діяльності вихователя». З'ясовано, що індивідуальний стиль професійної діяльності майбутнього педагога пов'язують з професійним іміджем, що слугує основою формування стилю.

Визначено особливості формування індивідуального стилю професійної діяльності вихователя, схарактеризовано різні стилі педагогічного спілкування, стилі взаємодії педагога з вихованцями, типи індивідуальних стилів сучасного педагога; визначено чинники, що впливають на формування стилю педагогічної діяльності; узагальнено підходи до визначення поняття «індивідуальний стиль професійної діяльності».

Теоретично обґрунтовано, визначено й експериментально перевірено технологію формування індивідуального стилю професійної діяльності в майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки.

Експериментально доведено, що мета дослідження щодо виявлення ефективності технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вихователів була досягнута.

Ключові слова: підготовка майбутніх вихователів, професійна діяльність, стиль, індивідуальний стиль, індивідуальний стиль професійної діяльності вихователя.

Колосова С. В. Формирование индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих воспитателей в процессе профессиональной подготовки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. –

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», Переяслав-Хмельницкий, 2017.

Диссертационная работа является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих воспитателей в процессе профессиональной подготовки.

На основе анализа источников уточнено понятия «стиль», «стиль профессиональной деятельности», «индивидуальный стиль профессиональной деятельности воспитателя». Установлено, что индивидуальный стиль профессиональной деятельности будущего педагога связывают с профессиональным имиджем, который служит основой формирования стиля.

Определены особенности формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности воспитателя, охарактеризованы различные стили педагогического общения, стили взаимодействия педагога с воспитанниками, типы индивидуальных стилей современного педагога; определены факторы, влияющие на формирование стиля педагогической деятельности; обобщены подходы к определению понятия «индивидуальный стиль профессиональной деятельности».

Согласно выделенных научных положений была разработана модель технологии: определены цели, задачи, структурные компоненты и их содержание по формированию индивидуального стиля профессиональной деятельности будущего воспитателя в процессе профессиональной подготовки.

Экспериментально доказано, что цель исследования по выявлению эффективности технологии формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих воспитателей была достигнута.

Ключевые слова: подготовка будущих воспитателей, профессиональная деятельность, стиль, индивидуальный стиль, индивидуальный стиль профессиональной деятельности воспитателя.

Kolosov S.V. Formation of individual style of professional activity of the future teachers in the course of vocational training. – On the manuscript.

The thesis for the PhD degree in Pedagogy in speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – State Higher Educational Institution «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University», Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2017.

The thesis is a theoretical and experimental study of the problem of formation of individual style of professional activity of the future preschool teachers in the course of vocational training.

Based on the analysis of sources clarified the concept of «style», «style of professional activity», «individual style of professional activity of teacher». Theoretically grounded, determined and experimentally verified technology of formation of individual style of professional activity at the future preschool teachers in the course of vocational training.

It was found out that in contrast to the image, individual style is formed through adapting temperament to professional requirements, skills implementation, professional

choices, individual approach, creating a positive attitude to work and corresponding motives.

In accordance with defined basics, a technology model is made: a goal, objectives, structural components and their contents for forming individual style of professional activity of future preschool teacher during training are defined.

The author points out the features of forming individual style of professional preschool teacher's work, characterizes different styles of pedagogical communication, interaction style of teachers and students, types of individual styles of modern teachers, as well as defines factors that influence formation of a pedagogical activity style along with revealing the concept of "individual style of professional activity" and "individual style of professional activity of future preschool teachers". The author offers a technology of forming individual style of professional preschool teacher's work during professional training.

The researcher singles out basic principles, which normalize the process of training future educators of preschool children and provide for the formation of individual style of professional activity of future teachers: the principle of predictability, which focuses on a future condition of educational activity; the principle of gradual implementation that means gradual transition from concept to building a purpose and actions to the action program and its implementation; the principle of cultural analogy that indicates adequacy of the results of training future preschool teachers according to certain cultural models; the principle of self-development, which concerns both the subject of pedagogical interaction and generation of new projects as a result of goal implementation.

The resource, system and acmeological approaches to the formation of the individual style of the professional activity of the future teacher are determined. It is established that the resource approach is especially valuable for solving the research problem, since it provides for the possibility of taking into account the individual characteristics of the future teacher, his internal and external resource capabilities.

The main principles are defined, the process of professional training of future teachers of children of preschool age as a whole is normalized and the effectiveness of forming the individual style of professional activity of future teachers is determined: the predictability principle, which indicates the prospect of the state of formation of the object of teaching and upbringing activity; the principle of gradualness, which provides for a gradual transition from the design concept to the formation of the image of the goal and the mode of action, from it to the program of actions and its implementation; the principle of cultural analogy, indicates the adequacy of the results of professional training of future educators to certain cultural samples; the principle of the connection between theory and practice, contributes to deepening the understanding by future educators of the importance of various types of pedagogical practice for the improvement of their individual style of professional activity.

The main components – stages of individual style of professional activity of future preschool teacher (organizational and preparatory, motivational-value, content-procedural, reflexive-adjusting) are characterized.

The author proves that organizational and methodological tools of technology are the following forms: lectures, workshops, seminars, trainings; as for methods: role

playing, debates, discussions, quizzes, creative student projects, surveys, consultations, colloquia, observations, interviews, questionnaires, poll creative tasks.

The developed model of forming individual style of professional activity of future preschool teachers was realized during the pilot phase of the study.

The formation of individual style of future preschool teachers in the vocational educational training is diagnosed. The basic issues of organization and conducting of the pedagogical experiment are explored. The efficiency of the proposed technology of forming individual style of professional activity of future preschool teachers is proved.

Feasibility of using the integrated interaction of teachers who teach the specified disciplines, and faculty lecturers for mastering necessary knowledge and skills for forming individual style of pedagogical activity of future preschool teachers is demonstrated.

The purpose of the study to identify efficiency of technologies for forming individual style of professional activity of future preschool teachers was achieved.

Key words: training of future teachers, professional work, style, personal style, personal style of professional work educator.